

doń tekst konstyt. *Provida Mater*, nie poświęcił autor choćby pobieżnego omówienia zagadnień z dziedziny stanów doskonałości, którym ta konstytucja jest poświęcona.

Na podstawie przytoczonych spostrzeżeń nie można powiedzieć, że dzieło o. Schäfera nawet jako komentarz jest dziełem bez braków i zastrzeżeń. Jednakże jako praktyczny komentarz przedstawia ono wielką wartość. Nic dziwnego, że jak dowcipnie zapewnia Gutiérrez niektórzy *de iure religiosorum egregii et assidui scriptores*, ilekroć pragną dowiedzieć się co, gdzie i kiedy napisali sami, sięgają po dzieło o. Schäfera (1. c.). Sprawę korzystania z dzieła ułatwiają różne indeksy umieszczone na jego początku i końcu. Strona zewnętrzna książki, prezentuje się dobrze.

KS. FR. BOGDAN SAC

Código de Derecho Canónico y legislation complementaria Texto latino y versión castellana con jurisprudencia y comentarios. Lorenzo Miguélez Domínguez, Sabino Alonso Morán, O. P., Marcelino Cabrerros de Anta, C.M.F. — Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid 1954 XLVIII + 1092 + 12 nlb.

Wśród wydanych przez *Biblioteca de Autores Cristianos* 129 tomów (do grudnia 1954 roku — wiele nowych dzieł zapowiedziano już wtedy) omawiany tom został podany w katalogu jako siódmy (5 wyd.), w sekcji drugiej nazwanej *Teologia y Cánones* t. 1. Nawiasem można zaznaczyć, że podany na końcu tomu spis opublikowanych już dzieł daje dokładny przegląd dotychczasowej działalności wydawnictwa B. de A. C.

Właściwy komentarz Kodeksu Prawa Kanonicznego poprzedza wstęp napisany przez J. E. Ks. Biskupa z Púy Józefa Lopeza Ortiz, obrazujący historyczny rozwój kodyfikacji prawa kościelnego oraz wskazujący na celowość niniejszego wydawnictwa, przygotowanego do druku przez trzech profesorów Prawa Kanonicznego (*Schola Textus*) Uniwersytetu w Salamance. Pracę nad dziełem podzielono w ten sposób, że przekład i komentarz do kan. 726—1153, 1925—1998 oraz 2142—2414 opracował Miguélez Domínguez, tego samego dokonał Alonso Morán dla kan. 271—725, 1154—1551, a wreszcie Cabrerros de Anta dał przekład i komentarz do kan. 1—270, 1552—1924 i 1999—2141.

W sporządzaniu komentarza brano pod uwagę wypowiedzi Papieskiej Komisji Interpretacyjnej (*Pont. Comm. ad Canones Cod. authentice interpretandos*), ważniejsze rozstrzygnięcia i dokumenty Kongregacji wydane po kodeksie oraz wcześniejsze dokumenty papieskie. Nie podano komentarza do przepisów od-

noszących się do procesów beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego, ograniczając jedynie na tłumaczeniu odnośnych kanonów (kan. 2003--2141) na język hiszpański.

Omawiane dzieło w drugim wydaniu zostało powiększone o teksty łacińskie i hiszpańskie, dotyczące procesu małżeńskiego. Wydanie piąte natomiast zostało nadto powiększone przez dodanie tekstów hiszpańskiego prawa konkordatowego.

Komentarz w swym układzie, ze zrozumiałych zresztą względów, zachowuje układ Kodeksu Prawa Kanonicznego wraz z jego podziałem na pięć ksiąg. Oprócz oryginalnego tekstu kanonów w pierwszej szpalcie podano w drugiej szpalcie (kolumnie) ich tłumaczenie na język hiszpański, natomiast miejsce przypisów zarezerwowano dla właściwego komentarza już tylko w języku hiszpańskim. Układ jest przejrzysty i łatwo zrozumiały.

Podstawę komentarza stanowią w większości wyjaśnienia Pap. Kom. Interpretacyjnej z tym, że ostatnie (najświeższe) podane w komentarzu, pochodzą z 1952 r.

W dziale *Documentos* znajdujemy konstytucje: Piusa XII — *Vacantis Apostolicae Sedis* z 8 XII 1945 r. w tłumaczeniu hiszpańskim (Cabrerros de Anta — s. 875), Benedykta XIV — *Cum illud* z 14 XII 1742 r. w tłumaczeniu hiszpańskim (Alonso Morán — s. 883), tegoż papieża *Sacramentum Poenitentiae* z 1 VI 1741 (Miguélez Dominguez s. 887), Pawła III *Altitudo* z 1 VI 1537 r. (Miguélez Dominguez — s. 888), Św. Piusa V *Romani Pontificis* z 2 VIII 1571 r. 1571 r. (Miguélez Dominguez — s. 889) oraz Grzegorza XIII *Populis* z 25 I 1585 r. (Miguélez Dominguez — s. 889).

Wśród dodatków (*Apéndices*) umieszczono przepisy dla procesów *super matrimonio rato et non consummato* w języku łacińskim i hiszpańskim ale bez komentarza (S. C. de Sacr., 7 V 1923, AAS 15, 389 i nast. — Alonso Morán, s. 893). Cennym i bardzo praktycznym wzbogaceniem całości są dodatki zawierające takie formularze jak: prośba petentki o dyspensę *super rato*; pismo ordynariusza do proboszcza petentki w sprawie zebrania bliższych informacji względnie podjęcia prób pogodzenia małżonków; odpowiedzi proboszcza w razie gdyby małżonkowie odmówili pogodzenia się; pismo ordynariusza do Św. Kongregacji Sakram. i prośba o pozwolenie na wszczęcie procesu; dokument subdelegacji władzy i ustanowienie trybunału; rota przysięgi sędziego subdelegowanego, obrońcy węzła małżeńskiego i innych urzędników; wzór dekretu cytacji petentki; pismo sędziego do proboszcza o nadesłanie świadectwa kwalifikacyjnego dla stron; odpowiedź proboszcza; pismo sędziego do ordynariusza w sprawie zarządzenia zebrania uzupełniających informacji o stronach; pismo sędziego do proboszczów stron i świadków

w sprawie nadesłania specjalnych informacji o nich; cytacja petentki; notatka woźnego sądu o dokonaniu cytacji; odezwa obrońcy wężła małż. wraz z pytaniami dla petentki; rota przysięgi stron i świadków przed przesłuchaniem; wzór protokołu zeznań (schemat) z pytaniami dla petentki; rota przysięgi po przesłuchaniu; rota przysięgi tłumacza; dekret cytacji strony pozwanej; takiż dekret cytacji edyktalnej; uwagi co do protokołu zeznań strony pozwanej; dekret uznający stronę pozwaną za oporną prawnu; dekret cytacji świadków *septimae manus*; pytania dla świadka powołanego na wniosek petentki; wyznaczenie biegłych lekarzy wzgl. matrony i akuszerki *ad corporalem inspectionem mulieris*; rota przysięgi w. wym.; pytania dla biegłych, akuszerki i matrony w celu przesłuchania ich po dokonaniu oględzin lekarskich; polecenie dokonania *inspectionis corporalis viri*; zamknięcie instrukcji procesu; zaświadczenie o autentyczności akt sądowych. Zestawienie tych dodatków wskazuje na praktyczne przeznaczenie dzieła.

Dodatek II zawiera normy mające na celu ustrzeżenie się przed podstępny podstawieniem osób w procesie *super matrimonio rato et non consummato* (S. C. de Sacr., 27 III 1929, AAS 21, 490 i 28, 362) jednakże tylko w tłumaczeniu hiszpańskim (Cabrerros de Anta).

Dodatek III — to Instrukcja w sprawie ustalenia kompetencji sędziego na podstawie *quasidomicilium* (S.C. de Sacr., 23 XII 1929, AAS 22, 490 i 28, 365).

Dodatek IV — stanowi list Św. Kongregacji Sakramentów do biskupów w sprawie ukonstytuowania trybunałów diecezjalnych dla spraw małżeńskich (S. C. de Sacr., 1 VII 1932, AAS 24, 272 i 28, 365).

Dodatek V — zawiera Normy dla trybunałów diecezjalnych w rozstrzyganiu spraw o nieważność małżeństwa (S. C. de Sacr., 15 VIII 1936, AAS 28, 313 i nast.) z tekstem łacińskim i hiszpańskim (Miguélez Dominguez).

Dodatek VI — to Dekret *Qua singulari* o badaniu lekarskim małżonków w specjalnych wypadkach (S. C. del S. Off., 12 VI 1942, AAS, 34, 200) w języku hiszpańskim (Cabrerros de Anta).

Dodatek VII — Instrukcja *Matrimonii vinculo* o postępowaniu w wypadku konieczności uznania kogoś za zmarłego (S. Off. 1868, C. J. C. Fontes, vol. IV, n. 1002) w tłumaczeniu hiszpańskim (Miguélez Domínguez).

Dodatek VIII — Konstytucja *Provida Mater Ecclesia Piusa XII* z 2 II 1947, AAS 39, 114 i nast.) o Instytutach świeckich — w tłumaczeniu hiszpańskim (Alonso Morán) i wreszcie

Dodatek IX — Konkordat Stolicy Apost. z rządem hiszpań-

skim z dnia 27 VIII 1953 r. (AAS, 45, 625 i nast.) w języku hiszpańskim z 8 aneksami.

Całość kończy szczegółowy indeks analityczno-alfabetyczny (s. 1037—1092) w dwuszpaltowym układzie.

Jak widać z powyższego przeglądu treści dzieło zostało wydane w celu zaspokojenia potrzeb kanonistów hiszpańskich, niemniej jednak bogato zestawiony materiał komentarza oraz liczne teksty formularzy koniecznych dla usprawnienia toku urzędowania w procesach o nieważność małżeństwa przyda się bez wyjątku wszystkim kanonistom. Brak tylko wykazu literatury kanonistycznej, z której korzystano przy opracowywaniu komentarza.

Ze względu na zwartość a zarazem przejrzystość układu dzieło to może służyć za wzór do opracowania podobnie zredagowanego komentarza K. P. K. z uwzględnieniem ostatnich osiągnięć jurysprudenencji Roty Rzymskiej, a zwłaszcza najnowszych wypowiedzi Pap. Kom. Interpretacyjnej, których od roku 1952 narosło już wiele, oraz z dostosowaniem całości do specyficznych, polskich warunków pracy sądowniczej i duszpasterskiej.

Mimo przewagi używanego w omówionym dziele języka hiszpańskiego odda ono nawet w obecnej postaci cenne usługi każdemu kanoniście.

KS. J. WALICKI